

BIANCA MIRABELA ȘERB

ADMINISTRAREA PROBELOR
ÎN MATERIE CIVILĂ DIN
PERSPECTIVA DREPTULUI LA UN
PROCES ECHITABIL PREVĂZUT
DE CONVENȚIA EUROPEANĂ A
DREPTURILOR OMULUI

Universul Juridic
București
-2026-

ABREVIERI	7
INTRODUCERE	9
CAPITOLUL I	
PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI.....	11
1.1. Protecția drepturilor fundamentale în sistemul Consiliului Europei.....	12
1.2. Interpretarea Convenției Europene a Drepturilor Omului	34
1.2.1. Metode clasice de interpretare	36
1.2.1.1. Interpretarea textuală	37
1.2.1.2. Interpretarea sistemică.....	39
1.2.1.3. Interpretarea teleologică.....	40
1.2.2. Interpretarea evolutivă: Convenția ca „instrument viu”	42
1.2.3. Noțiunile autonome: consecințe ale efortului de interpretare uniformă	44
CAPITOLUL II	
ART. 6 AL CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI.....	47
2.1. Evoluția conceptuală și practică: de la <i>travaux préparatoires</i> la tendențele actuale.....	50
2.2. Interpretarea art. 6: o analiză a interpretării și a implicațiilor sale	55
2.3. Domeniul și condițiile de aplicare ale art. 6 alin. (1) în materie civilă	58
2.3.1. Existența unui drept care poate fi apărât în justiție	60
2.3.2. Existența unei dispute reale și serioase, cu rezultat hotărâtor	63
2.3.3. Extinderea aplicării art. 6 la proceduri distincte de procedura din acțiunea principală.....	65
2.4. Conținutul art. 6: garanțiile în materie civilă	67
2.4.1. Dreptul de acces la o instanță	68
2.4.2. Dreptul la un tribunal independent, imparțial și constituit conform legii.....	71

2.4.2.1. Noțiunea de tribunal	72
2.4.2.2. Tribunal independent.....	73
2.4.2.3. Tribunal imparțial	74
2.4.2.4. Tribunal instituit conform legii.....	76
2.4.3. Dreptul la judecarea cauzei într-un termen rezonabil	78
2.4.4. Publicitatea procedurii și pronunțarea hotărârii în public	81
2.4.4.1. Caracterul public al procedurii.....	81
2.4.4.2. Pronunțarea hotărârii în public	83
2.5. Interferențe și confluențe: dreptul la un proces echitabil în conflict.....	84
2.5.1. Garantarea egalității armelor <i>versus</i> soluționarea cauzei într-un termen rezonabil – <i>Wynen c. Belgiei</i>	87
2.5.2. Accesul la un tribunal <i>versus</i> libertatea de exprimare – <i>A c. Regatului Unit</i>	90

CAPITOLUL III

PROCESUL CIVIL ECHITABIL: STANDARD ȘI PRINCIPII	93
3.1. Definirea standardului procesului echitabil	94
3.2. Principii derivate din standardul procesului echitabil	95
3.2.1. Principiul contradictorialității.....	96
3.2.2. Principiul egalității armelor	100
3.2.3. Relația dintre contradictorialitate și egalitatea armelor	103

CAPITOLUL IV

ADMINISTRAREA ECHITABILĂ A PROBELOR ÎN MATERIE CIVILĂ	104
4.1. Perspectiva Curții Europene a Drepturilor Omului.....	104
4.1.1. Garanții procedurale în materia probelor	105
4.1.2. Doctrina celui de-al patrulea grad de judecată	108
4.2. Propunerea probelor.....	111
4.2.1. Ipoteza în care partea nu solicită probe.....	112
4.2.2. Ipoteza în care partea este decăzută din dreptul de a solicita probe	112
4.2.3. Ipoteza în care propunerea probelor este imposibilă	114
4.2.4. Ipoteza în care părțile sunt tratate diferit.....	116
4.3. Admisibilitatea probelor	120
4.3.1. Legalitatea probei	120
4.3.2. Pertinența și concludența probei.....	124
4.4. Încuviințarea probei	127

4.4.1. Motivarea deciziei privind probele	128
4.4.2. Încălcări ale standardului procesului echitabil.....	135
4.5. Administrarea probelor	141
4.6. Aprecierea probelor	144
4.7. Probele digitale.....	146
4.7.1. Particularitățile probei digitale.....	147
4.7.2. Probele digitale și exigențele procesului echitabil.....	148
4.7.3. Rolul instanței în administrarea probelor digitale.....	151
4.8. Examen al jurisprudenței	152
4.8.1. Administrarea probei cu expertiza.....	153
4.8.1.1. Controlul convențional al administrării probei cu expertiza	180
4.8.2. Administrarea probei cu martori.....	183
4.8.2.1. Controlul convențional al administrării probei cu martori.....	193
4.8.3. Administrarea probei cu înscrisuri	195
4.8.3.1. Controlul convențional al administrării probei cu înscrisuri.....	200
4.8.4. Sintează comparativă a standardelor convenționale	201
4.8.5. Administrarea probelor digitale.....	202

CAPITOLUL V

NORMELE PROCESULUI ECHITABIL ÎN REGLEMENTAREA PRIVATĂ

A DIFERENDELOR – ARBITRAJUL	208
5.1. Teoriile privind arbitrajul.....	209
5.1.1. Teoria contractuală	210
5.1.2. Teoria jurisdicțională	211
5.1.3. Teoria mixtă.....	212
5.1.4. Teoria autonomiei arbitrajului.....	213
5.1.5. Abordarea propusă în prezenta lucrare.....	214
5.2. Distincții conceptuale.....	216
5.2.1. Arbitrajul impus <i>versus</i> arbitrajul voluntar	216
5.2.2. Arbitrajul internațional <i>versus</i> arbitrajul național	217
5.2.3. Arbitrajul comercial <i>versus</i> arbitrajul civil	217
5.2.4. Arbitrajul ad-hoc <i>versus</i> arbitrajul instituțional.....	218
5.3. Sistemul Convenției și arbitrajul comercial	219
5.3.1. Arbitrajul comercial	219

5.3.2. Aplicarea și relevanța art. 6 în materia arbitrajului comercial.....	224
5.3.3. Caracterul echitabil al arbitrajului comercial în jurisprudența Curții de la Strasbourg.....	241
5.4. Sistemul Convenției și arbitrajul sportiv.....	247
5.4.1. Tribunalul de Arbitraj Sportiv – istoric, structură și funcționare	247
5.4.2. Intersecția dintre arbitrajul sportiv și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....	250
5.4.3. Dreptul la un proces echitabil în fața Tribunalului de Arbitraj Sportiv – analiză a jurisprudenței	262
BIBLIOGRAFIE	267

colecția monografii

BIANCA MIRABELA ȘERB

ADMINISTRAREA PROBELOR ÎN MATERIE CIVILĂ
DIN PERSPECTIVA DREPTULUI LA UN PROCES
ECHITABIL PREVĂZUT DE CONVENȚIA EUROPEANĂ
A DREPTURILOR OMULUI

Capitolul I

Protecția internațională a drepturilor omului

Regimul juridic internațional al drepturilor omului se bazează pe izvoare formale convenționale. Instrumentele internaționale se împart în două mari categorii: instrumente cu vocație universală și instrumente regionale¹.

Instrumentele cu vocație universală își au originea în activitatea Organizației Națiunilor Unite și a instituțiilor sale specializate. Cel mai proeminent instrument este de natură politică, Declarația Universală a Drepturilor Omului. Aceasta fost adoptată de Adunarea Generală în anul 1948, sub forma unei rezoluții. Deși, la momentul adoptării, nu avea forță juridică obligatorie, Declarația a determinat o expansiune spectaculoasă a protecției drepturilor omului, atât în plan internațional, cât și în ordinea juridică internă a statelor. Ulterior, acest act de *soft law* a fost progresiv asumat cu titlu de obligație juridică de un număr tot mai mare de state, astfel încât doctrina a formulat argumente solide în sensul recunoașterii caracterului său cutumiar. România și-a asumat forța juridică a Declarației prin integrarea acesteia în sistemul constituțional. Astfel, art. 20 din Constituția României consacră prioritatea aplicării instrumentelor internaționale în materia drepturilor omului față de legislația internă, în măsura în care acestea oferă un nivel de protecție mai ridicat, alături de pactele și tratatele internaționale la care România este parte².

Prezența instrumentelor regionale pleacă de la premisa existenței unei omogenități statale superioare la nivel regional. Calitatea instrumentelor în materia protecției drepturilor fundamentale reflectă și nivelul de centralizare atins în organizarea regională³.

Europa este înzestrată cu unul dintre cele mai sofisticate sisteme de protecție a drepturilor fundamentale la nivel mondial. La capătul unor decenii de transformări fără precedent, arhitectura europeană a drepturilor omului este astăzi caracterizată de existența a trei paliere de reglementare care se suprapun și se împletesc pentru a asigura un grad avansat de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale⁴.

¹ V. Constantin, *Drept internațional*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 296.

² D. Botău, V. Constantin, *Drept internațional. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 374.

³ V. Constantin, *Drept internațional, op. cit.*, p. 297.

⁴ F. Fabbrini, *Fundamental Rights in Europe*, Oxford University Press, 2014, p. 4.

Drepturile omului sunt proclamate la nivel național prin Constituții ca drepturi fundamentale. La nivel european, acestea sunt consacrate în două subsisteme distincte, dar interconectate: în subsistemul Consiliului Europei prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare *CEDO* sau *Convenția*) și în subsistemul Uniunii Europene (în continuare *UE*) prin Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (în continuare *CDFUE* sau *Carta*), denumită astfel pentru a sublinia caracterul său cvasiconstituțional în ordinea juridică a Uniunii. Fiecare dintre aceste paliere dispune de o jurisdicție proprie, specializată, înzestrată cu competența de a exercita controlul judiciar în materia protecției drepturilor fundamentale.

Prezentul capitol analizează protecția drepturilor fundamentale în sistemul Consiliului Europei. Capitolul este structurat în două secțiuni. În prima secțiune este prezentată arhitectura Consiliului Europei ca organizație internațională. Cea de-a doua secțiune este dedicată metodelor de interpretare a Convenției Europene a Drepturilor Omului. Scopul capitolului este plasarea Convenției în contextul istoric și instituțional, ca instrument al Consiliului Europei, urmărind evoluția sa de la primele încercări de configurare a unei Carte Europene a Drepturilor Omului până la textul definitiv al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

1.1. Protecția drepturilor fundamentale în sistemul Consiliului Europei

În istoria protecției internaționale a drepturilor omului, Europa ocupă un loc central. Europa a fost leagănul proceselor de modernizare politică, socială, juridică și economică, dar în mod paradoxal, și locul Holocaustului, precum și scena principală a celor două războaie mondiale ale secolului al XX-lea, care au generat unele dintre cele mai grave încălcări ale drepturilor omului pe care le-a cunoscut vreodată umanitatea. Totodată, Europa a fost și spațiul Războiului Rece, marcat de un conflict ideologic privind configurația drepturilor individuale în sisteme sociale, politice și economice divergente. În a doua jumătate a secolului XX, această moștenire complexă nu numai că a inspirat și a pus bazele unui sistem internațional de protecție a drepturilor omului în sine, dar a determinat și o convergență tot mai accentuată a sistemelor politice, juridice și economice din Europa Occidentală în jurul unui „model instituțional comun”, definit formal de valorile democrației, ale drepturilor omului și ale statului de drept⁵.

⁵ S. Greer, J. Gerards, R. Slowe, *Human Rights in the Council of Europe and the European Union*, Cambridge University Press, 2018, p. 3.